

METODICKÉ USMERNENIE HLAVNÉHO ODBORNÍKA PRE ODBOR ZUBNÉHO LEKÁRSTVA PRE POSKYTOVANIE ZDRAVOTNEJ STAROSTLIVOSTI

V SÚVISLOSTI S OCHORENÍM COVID – 19

- aktualizácia dňa 11. 4. 2022

Publikované v súlade s uznesením vlády Slovenskej republiky č. 111 z 11. marca 2020 vydaného z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie v súvislosti s ohrozením verejného zdravia II. stupňa z dôvodu ochorenia COVID-19 spôsobeným korona vírusom SARS-CoV-2 na území Slovenskej republiky

1. Zubný lekár poskytuje telefonickú podporu, manažment, vyšetrenie a ošetrovanie pacienta počas štandardných ordinačných hodín schválených príslušným VÚC pre ambulanciu zubného lekárstva (ďalej len „ambulancia“). Postupuje v súlade s aktuálnym znením vyhlášok Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálnych úradov verejného zdravotníctva a platným štandardným, preventívno-diagnosticko-terapeutickým postupom pre COVID-19. Na dennej báze sleduje vyhlášky, usmernenia, rozhodnutia a pokyny Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „MZ SR“), orgánov samosprávy a hlavného odborníka MZ SR pre odbor zubné lekárstvo.
2. Pre účely týchto opatrení sú definované nasledovné kategórie pacientov:
 - 2.1. Zdravý pacient bez známkov respiračného ochorenia – pacient COVID-19 negatívny: každá zdravá osoba alebo osoba bez respiračného ochorenia (príznaky chrípky, bolesti hrdla, zvýšená telesná teplota).
 - 2.2. Možný prípad ochorenia COVID-19: Každá osoba, ktorá spĺňa klinické kritériá.
 - 2.3. Pravdepodobný prípad ochorenia COVID-19: každá osoba, ktorá spĺňa klinické kritériá, má epidemiologickú súvislosť alebo každá osoba, ktorá spĺňa diagnostické kritériá.
 - 2.4. Potvrdený prípad ochorenia COVID-19: každá osoba, ktorá spĺňa laboratórne kritériá.
 - 2.5. Kontakt pacienta s pozitívnou osobou na ochorenia COVID-19¹⁾:
 - **Úzky kontakt s pozitívnou osobou** na ochorenie COVID-19,
 - **Bežný kontakt s pozitívnou osobou** na ochorenie COVID-19 **s klinickými príznakmi,**
 - **Bežný kontakt s pozitívnou osobou** na ochorenie COVID-19 **bez klinických príznakov, ak má domácu izoláciu nariadenú príslušným RÚVZ,**
 - **Príchod z niektorých krajín** podľa aktuálnej úpravy.

¹⁾ Usmernenie lekárov všeobecnej zdravotnej starostlivosti s vykazovaním ošetrovaného a nemocenského v súvislosti s ochorením, kontaktom (izoláciou/karanténou) alebo špecifickou okolnosťou (zatvorenia definovaných zariadení) súvisiacou pri ochorení COVID-19 v Slovenskej republike - Aktualizované 21. marca 2022.

3. OŠETRENIE Zdravého pacienta bez známkov respiračného ochorenia

3.1. POŽIADAVKY NA PACIENTA PRED VYŠETRENÍM

- pacient sa na ošetrovanie objedná telefonicky alebo e-mailom,
- pri vstupe do zdravotníckeho zariadenia pacient musí mať na tvári rúško,
- pacient si pri vstupe do zdravotníckeho zariadenia dezinfikuje ruky vhodným dezinfekčným prípravkom,
- zdravotnícky pracovník zubnej ambulancie musí mať vždy prehľad, ktoré osoby v danom momente boli v čakárni. Ideálne, ak je v čakárni iba jedna osoba,
- zdravotnícky pracovník v zubnej ambulancii musí mať na tvári ochranné rúško, ideálne respirátor a ochranné rukavice.

3.2. POSTUP PRED VYŠETRENÍM A OŠETRENÍM PACIENTA

Ošetrojúci zubný lekár alebo poverený zdravotnícky pracovník preverí podozrenie na ochorenie COVID-19:

- meraním telesnej teploty bezkontaktným teplomerom,
- anamnestickým rozhovorom, ktorý je vhodné podprieť čestným vyhlásením pacienta s podpisom pacienta,
- podľa zväženia zubného lekára antigénovým testom, ktorý indikuje a realizuje zubný lekár,
- z epidemiologických dôvodov je nevyhnutné eliminovať vzájomný kontakt pacientov v ambulancii. Ak to situácia umožňuje, čakáreň je pre pacienta uzavretá a pacient prídelený po predchádzajúcom telefonickom vyzvaní z auta, alebo vonkajších priestorov. V čakárni sa zdržuje minimálny počet osôb. Je vhodné po každom pacientovi zvýšiť frekvenciu dekontaminácie aplikáciou dezinfekčného prostriedku (najmä na kľučky), aby sa zabránilo krížovej expozícii cez kľučky.
- V ambulancii zubného lekára pracuje nevyhnutný počet zamestnancov potrebný pre daný výkon.
- Zdravotnícki pracovníci ambulancie dodržiavajú pri prevádzke ambulancie dôslednú hygienu a častejšiu dezinfekciu. Odporúča sa používanie oxidačných prostriedkov a prostriedkov, ktoré znižujú povrchové napätie hydrofóbnych materiálov. K opakovanej kontaminácii dochádza kontaktom rukami najmä klávesnice počítača, kľučky na oknách, kľučky na autokláve /sterilizátore, ktoré je nutné dezinfikovať po každom pacientovi a na záver ordinačných hodín. Je potrebné pravidelne vetrať pred začiatkom ordinovania a medzi jednotlivými zákrokmi. Medzi jednotlivými zákrokmi je potrebné dezinfikovať povrchy, v prípade predpokladu kontaminácie aerosólom je vhodné použiť germicídny žiarič (najskôr dezinfekcia + germicid = spolu účinkovať). Z čakárne sú odstránené časopisy a iné predmety, ktoré môžu spôsobiť kontamináciu.

3.3. POSTUP PRI OŠETROVANÍ PACIENTA

- Ošetrojúci zubný lekár a asistujúca sestra alebo zubný asistent si pravidelne umývajú ruky umývacou emulziou a teplou až horúcou vodou, najmenej 20 sekúnd, s následnou dezinfekciou prostriedkom na báze alkoholu. Ruky je dôležité umývať pred vyšetrením/ošetrovaním pacienta, predtým ako si natiahne rukavice a po ukončení ošetrovania pacienta.
- Ošetrojúci zubný lekár a asistujúca sestra alebo zubný asistent sú vybavení osobnými ochrannými, pracovnými pomôckami (ďalej len „OOPP“) vhodnými na zabránenie expozícii kvapôčkovej respiračnej infekcie, prenášanej aerosólom. Tieto OOPP pre

zdravotníckych pracovníkov predstavujú predstavujú:

- ochranné rúško normy minimálne FFP2,
- okuliare s bočnicami a / alebo celotvárový, priehľadný štít,
- ochranná pokrývka hlavy,
- jednorazové rukavice,
- osobné predmety ako hodinky, prstene, retiazky, náramky je nutné odložiť mimo miestnosť, v ktorej sú vykonávané zákroky,
- je potrebné dôsledne separovať infekčný odpad v zmysle prevádzkového poriadku.

3.4. INDIKÁCIE ZUBNOLEKÁRSKEHO OŠETRENIA v podmienkach zubnej ambulancie.

- Odporúča sa obmedziť používanie prístrojov, ktoré vytvárajú pri ošetrovaní aerosól. Uprednostňujeme použitie vysokootáčkového otáčkového mikromotorového násadca s chladením vodou bez vzduchu, aby nedochádzalo k tvorbe kvapôčky a aerosólu. Pri použití vysokorýchlostného násadca sa odporúča použiť koferdam, ktorý znižuje riziko prenosu infekcie. Asistujúci zdravotnícky pracovník aktívne odsáva. Použitie veľkých odsávačov znižuje tvorbu kvapôčok a aerosólu. Pacienta inštalujeme do vhodnej polohy, aby sme zabránili provokácii kašľania.
- Pred ošetrovaním je vhodné na začiatku zákroku nechať pacienta vypláchnuť dutinu ústnu roztokom 1 % peroxidu vodíka.
- Zubný lekár indikuje všetky preventívne, diagnostické a terapeutické zubno-lekárske výkony v rámci svojho odborného zamerania.

4. POSTUP PRE RIEŠENIE PACIENTA AKO PRAVDEPODOBNÝ PRÍPAD V SÚVISLOSTI S OCHORENÍM COVID-19

Pacient telefonicky žiada o vyšetrenie alebo konzultáciu.

V prípade odkladného stavu v ústnej dutine, telefonicky poučí pacienta a odporúča kontaktovať zubnú ambulanciu telefonicky alebo e-mailom po negatívnom laboratórnom výsledku na ochorenie COVID-19.

Zubný lekár pacienta poučí, aby zostal doma, izoloval sa od ostatných členov rodiny. Poučí pacienta, aby kontaktoval príslušného všeobecného lekára pre dospelých alebo všeobecného lekára pre deti a dorast a následne títo preberajú starostlivosť.

V prípade akútneho problému v ústnej dutine, zubný lekár manažuje svojho pacienta do zubnej ambulancie.

Požiadavky na pacienta s akútnym stavom vyžadujúcim zubno-lekárske ošetrovanie:

- pacient sa na ošetrovanie objedná telefonicky alebo e-mailom.
- pri vstupe do zdravotníckeho zariadenia pacient musí mať na tvári respirátor,
- pacient si pri vstupe do zdravotníckeho zariadenia dezinfikuje ruky dezinfekčným prípravkom s obsahom alkoholu,
- zdravotnícky pracovník zubnej ambulancie musí zabezpečiť, aby v čakárni bola iba jedna osoba.

4.1. POSTUP PRED VYŠETRENÍM A OŠETRENÍM AKÚTNEHO PACIENTA

Ošetrojúci zubný lekár alebo poverený zdravotnícky pracovník preverí podozrenie na ochorenie COVID-19:

- meraním telesnej teploty bezkontaktným teplomerom,
- anamnestickým rozhovorom, ktorý je podopretý čestným vyhlásením pacienta,
- v prípade potreby vyšetrením pacienta antigénovým testom priamo v ambulancii zubného lekára,
- z epidemiologických dôvodov je nevyhnutné eliminovať vzájomný kontakt pacientov v ambulancii. Ak to situácia umožňuje, čakáreň je pre pacienta uzavretá a pacient príde len po predchádzajúcom telefonickom vyzvaní z auta, alebo vonkajších priestorov. Je vhodné po každom pacientovi zvýšiť frekvenciu dekontaminácie,
- v ambulancii zubného lekára pracuje nevyhnutný počet zamestnancov potrebný pre daný výkon obmedzený na minimum,
- zdravotnícky pracovník ambulancie dodržiava pri prevádzke ambulancie dôslednú hygienu a častejšiu dezinfekciu. Odporúča sa používanie oxidačných prostriedkov a prostriedkov, ktoré znižujú povrchové napätie hydrofóbných materiálov.

4.2. POSTUP PRI OŠETROVANÍ PACIENTA

- Pravidelné umývanie rúk umývacou emulziou a teplou až horúcou vodou, najmenej 20 sekúnd, s následnou dezinfekciou prostriedkom na báze alkoholu. Ruky je dôležité umývať pred vyšetrením/ošetrovaním pacienta, predtým ako si natiahne rukavice a po ukončení ošetrovania pacienta.
- Ošetrojúci zubný lekár a asistujúca sestra alebo zubný asistent sú vybavení osobnými ochrannými, pracovnými pomôckami vhodnými na zabránenie expozícii kvapôčkovej respiračnej infekcie, prenášanej aerosólom. Tieto OOPP pre zdravotníckych pracovníkov predstavujú:
 - ochranné rúško minimálne FFP3. Pokiaľ ošetrojúci zubný lekár disponuje maskou normy s výdychovým ventilom, túto je potrebné ešte prekryť chirurgickým rúškom, aby sa minimalizovalo riziko potenciálnej kontaminácie ovzdušia, v prípade, že by bol zubný lekár asymptomatický nosič vírusu SARS-CoV-II. Tvárové ochlpenie u mužov je potrebné upraviť tak, aby dýchacia maska správne tesnila. Je potrebné klásť dôraz na správnu tesnosť masky a obmedziť dotyk s vonkajšou stranou masky,
 - okuliare s bočnicami a / alebo celotvárový, priehľadný štít,
 - ochranná pokrývka hlavy,
 - jednorazový ochranný odev (overall),
 - jednorazové rukavice, návleky na nohy,
 - osobné predmety ako hodinky, prstene, retiazky, náramky je nutné odložiť mimo miestnosť, v ktorej sú vykonávané zákroky,
 - je potrebné dôsledne separovať infekčný odpad v zmysle prevádzkového poriadku,
 - automatizovať obliekanie a vyzliekanie ochranných pomôcok a vopred o tom zaškoliť všetkých pracovníkov. Inštruktážne video je k dispozícii na nižšie uvedenom linku:

<https://www.standardnepostupy.sk/prevencia-a-oopp/>.

4.3. INDIKÁCIE NEODKLADNÉHO ZUBNOLEKÁRSKEHO OŠETRENIA v podmienkach zubnej ambulancie:

- Pacientov vždy objednáваме ako posledných v poradí.
 - Odporúča sa obmedziť používanie prístrojov, ktoré vytvárajú pri ošetrení aerosól (turbínová vŕtačka, ultrazvukové nástroje, pieskovače).
 - Pred ošetrením je vhodné na začiatku zákroku nechať pacienta vypláchnuť dutinu ústnu roztokom 1 % peroxidu vodíka. Následne je vhodné prekryť tvár operačnou plachtou s otvorom na ústa pre zabránenie prenosu kvapôčok a aerosólu pri dýchaní nosom.
- 4.3.1. ZUBNÝ KAZ/ preparácia tvrdých zubných tkanív – odporúčame použitie vysokootáčkového mikromotorového násadca s chladením vodou bez vzduchu, aby nedochádzalo k tvorbe kvapôčky a aerosólu. Pri použití vysokorýchlostného násadca odporúča sa použiť koferdam, ktorý znižuje riziko prenosu infekcie. Asistujúci aktívne odsáva. Použitie veľkých odsávačov znižuje tvorbu kvapôčok a aerosólu. Pacienta inštalujeme do vhodnej polohy, aby sme zabránili provokácii kašľania.
- 4.3.2. AKÚTNE LÉZIE NA ÚSTNYCH SLIZNICIACH – erózie, vrede, kandidóza – liečba je nevyhnutná.
- 4.3.3. EXTRAKCIA ZUBA: Pri extrakcii podľa možnosti volíme manuálne chirurgické nástroje.
- 4.3.4. ENDODONTICKÉ OŠETRENIE: odporúča sa použiť koferdam.
- 4.3.5. RTG VYŠETRENIE: intraorálne röntgenové vyšetrenie môže vyvolať kašeľ a zvýšiť sekréciu slín, preto je nutné jeho indikáciu zvážiť. Extraorálne rtg metódy sú vhodnou alternatívou.

5. POSTUP PRE RIEŠENIE COVID-19 POTVRDENÉHO PACIENTA

Pacient liečený pre vírusové ochorenie COVID-19 je:

- a) v domácej liečbe – starostlivosti alebo
- b) hospitalizovaný na lôžkovom oddelení nemocnice.

V prípade pacienta v domácej starostlivosti s akútnym problémom v ústnej dutine:

- 5.1. Pacient telefonicky alebo emailom kontaktuje zubného lekára, ktorý na základe symptómov posúdi či stav vyžaduje neodkladnú terapiu alebo ide o odkladný stav.
- 5.2. V prípade odkladného stavu v ústnej dutine, zubný lekár telefonicky poučí pacienta a odporúča kontaktovať zubnú ambulanciu telefonicky alebo mailom po negatívnom laboratórnom výsledku na COVID-19.
- 5.3. V prípade akútneho stavu zubný lekár manažuje svojho pacienta a zabezpečí jeho zubno-lekárske ošetrovanie.
- 5.4. V prípade vzniku abscesu alebo iného stavu, ktorý vyžaduje liečbu na špecializovanom pracovisku Klinky stomatológie a maxilofaciálnej chirurgie, zubný lekár odošle pacienta po predchádzajúcom telefonickom oznámení klinike.
- 5.5. V prípade pacienta hospitalizovaného pre COVID-19 ošetrovanie zabezpečí v rámci komplexnej starostlivosti príslušné zdravotnícke zariadenie.

6. POVINNOSTI POSKYTOVATEĽA

Štatutárny zástupca zdravotníckeho zariadenia zabezpečí zaškolenie zdravotníckych pracovníkov a ostatného personálu zubnej ambulancie s nácvikom konkrétneho postupu pri ošetrovaní pacienta v súlade so štandardnými postupmi zverejnenými na web stránke MZ SR a ÚVZ SR

- Zdravotnícki pracovníci, ktorí majú ochorenie podobné chrípke (akútne respiračné

ochorenie, horúčka s kašľom alebo bolesť v krku, bolesti svalov) by nemali nastúpiť do práce bez negatívneho antigénového testu.

- Zdravotnícki pracovníci, ktorí majú ťažkosti s dýchaním alebo dýchavičnosťou alebo sa považujú za vážne chorých, okamžite vyhľadajú lekársku pomoc – postup v zmysle Odborného usmernenia Hlavného hygienika SR.
- Zdravotnícki pracovníci, ktorí boli v úzkom kontakte s osobou COVID-19 pozitívnou sa riadia vyhláškami ÚVZ SR/ RÚVZ a stanovenými usmerneniami lekárov všeobecnej zdravotnej starostlivosti.